Влада – Радам'!

Голос України

Газета Верховної Ради України № 193 (943) ♦ Вівторок, 11 жовтня 1994 року ♦ Ціна договірна

"НІХТО НЕ ПЕРЕКРЕСЛИТЬ МІЙ НАРОД!"

Василь СИМОНЕНКО

Перемога була за ними

Торжества з нагоди святкування 50-річчя визволення України від німецько-фашистських загарбників завершилися в суботу, 8 жовтня, парадом військ Київського гарнізону, маршем ветеранів Великої Вітчизняної війни та святковим салютом.

Учасників параду привітав міністр оборони Валерій Шмаров. Урочистим маршем побатальйонно Хрещатиком крокують курсанти військових закладів столиці, національні гвардійці. За традицією парад відкрила рота барабанщиків Київського військового ліцею (колишнього Суворовського училища).

Під звуки Козацького маршу та популярні мелодії бойової молодості, на Хреща ик ст пали винуватці торжества. Чоловіки, в яких плин часу не знищив військової виправки, і згорблені дідусі із скромними орденськими планками, жінки у військових мундирах і колишні фронтові санітарки у зворушливих хусточках не ділилися цього дня на Героїв і просто учасників, на заслужених і заслуженіших... Кияни бачили перед собою строкату, але монолітну колону переможців — переможців страшної коричневої чуми. Перемога була за ними!

(Матеріали про святкування 50-річчя визволення України від фашизму читайте на 4-й стор.).

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

Президенти, прем'єри, дипломати привітали Україну

У п'ятницю надвечір на сходах столичного Палацу культури «Україна» Окремий показовий оркестр Міністерства оборони України на тлі червоних прапорів, що майоріли неподалік, і одинокого плакатика, що пропонував повернути нам «Родину СССР», шпарив фокстрот «Ріоріта». Ніби 53 роки тому. Півстоліття пролетіло, як один день. І яке півстоліття! Романтичне, героїчне й трагічне одночасно.

Нині цей піввіковий день відходить в історію. На урочисте засідання, присвячене 50-річчю визволення України від фашистських загарбників, прибули офіційні делегації з Росії, Білорусі, Молдови, Вірменії, Грузії, Естонії, Литви, Латвії, Казахстану, Киргизстану, Таджикистану, Туркменистану... Серед гостей — дипломатичні представники Польщі, Словацької та Чеської республік, міста-побратима Києва — Единбурга, делегації Республіки Крим, усіх областей України.

Відкрив урочисте засідання голова Київради Леонід Косаківський. З доповіддю виступив Президент України Леонід Кучма (друкуємо її в газеті). Глава уряду Російської Федерації Віктор Черномирдін зачитав привітання Бориса Єльцина. Президент Білорусі Олександр Лукашенко запевнив ветеранів: «Знайте, що доброзичливий білоруський народ завжди готовий поділитися з вами останнім». Президент Молдови Мірча Снєгур закінчив своє привітання словами: «Бажаємо вам свободи й демократії на всі часи». Звучали привітання від Грузії,Казахстану... Президентові України вручили вервечку пам'ятних сувенірів.

Урочистості закінчилися святковим концертом.

Людмила МИКИТЮК.

Продиктовано в номер

Керівники України зустрілися з іноземними гостями

Як відомо, участь у святкуванні 50-річчя визволення України від фашистських загарбників узяли делегації країн СНД, Прибалтики, від західних сусідів.

6 жовтня Президент України Леонід Кучма прийняв виконавчого секретаря СНД Івана Коротченю. Також мав зустрічі з керівниками урядових делегацій, зокрема, віце-президентом Казахстану Е. Асамбаєвим, віце-президентом Киргизстану Ф. Куловим, прем'єр-міністром Грузії О. Пацацією. Під час зустрічей обговорювалися питання двосторонніх відносин, проблеми, що стоять на перепоні ефективному економічному співробітництву.

7 жовтня Леонід Кучма зустрівся з Президентом Білорусі Олександром Лукашенком, Президентом Молдови Мірчею Снєгуром, прем'єр-міністром Росії Віктором Чорномирдіним. У ході дружньої розмови обговорювалися питання розвитку подальших відносин між державами.

Того ж дня Голова Верховної Ради Олександр Мороз прийняв Голову меджлісу Туркменистану Сахата Мурадова, заступника Голови сейму Литовської Республіки Йозефа Бернатоніса. Під час зустрічі, зокрема, наголошувалося на необхідності налагоджувати міжпарламентські відносини між нашими державами, а також обмінюватися досвідом у здійсненні економічних реформ.

Численні зустрічі відбулися також у Кабінеті міністрів України.

Америку не наздоженемо, та все ж...

Львів став другим в Україні містом, яке підписало Меморандум спільно з Агентством США з міжнародного розвитку. Проект передбачає технічну допомогу в галузі муніципального фінансування та управління. Цим проектом охоплено загалом вісім міст СНД і на його реалізацію виділив уряд США 24 мільйони доларів. Після завершення розрахованої на два роки програми технічна база, за умов її ефективного використання, залишиться у Львові.

На прес-конференції з нагоди підписання Меморандуму мер Львова Василь Куйбіда висловив сподівання, що Львів невдовзі матиме життєздатну систему управління комунальною власністю.

Ми пам'ятаємо тебе, Богдане!

З нагоди наступного 400-річчя від дня народження Богдана Хмельницького в обласному центрі Поділля відкрито пам'ятник уславленому гетьману, проведено міжобласне фольклорно-етнографічне свято, низку історико-краєзнавчих конференцій. А ще раніше з цієї ж нагоди у Летичеві стартувала обласна естафета культури, що днями перетнула кордон Деражнянського району. У селі Радівцях передавання естафети культури перетворилося на грандіозне фольклорно-історичне свято. І не випадково: неподалік цього села колись стояли Богданові війська перед Пилявською битвою.

Страйкують шахти ВО «Краснодонвугілля»

Увечері 7 жовтня розпочався страйк на шахтах ВО «Краснодонвугілля», що в Луганській області. Щодня шахтарі зупинятимуть роботу на 2 години.

Тим часом представники восьми первинних організацій Незалежної профспілки гірників (НПГ) «Краснодонвугілля» продовжують розпочате напередодні голодування.

Як повідомив кореспондентові «Інтерфаксу—Україна» заступник голови НПГ Михайло Мікерін, гірники вимагають своєчасної виплати зарплати, а також вжиття нагальних заходів щодо виведення з кризи вугільної промисловості України. 8 жовтня в Макіївці розпочалася конференція НПГ ВО «Макіїввугілля», де обговорять стан справ у об'єднанні. В ній візьме участь голова НПГ України Олександр Мриль.

Олександр МОРОЗ: «ІНТЕРЕС ОФІЦІЙНИХ І ДІЛОВИХ КІЛ США ДО ПРОБЛЕМ УКРАЇНИ БУВ БІЛЬШИМ, НІЖ МИ МОГЛИ РОЗРАХОВУВАТИ»

Зустріч з журналістами Голова Верховної Ради розпочав коротким вступним словом. Зокрема, він сказав:

У нас відбулись офіційні зустрічі з віце-президентом США Альбертом Гором і спікером палати представників конгресу США Томасом Фоулі, сенаторами.

В урядових колах ми зустрілися із виконуючим обов'язки держсекретаря США Строубом Телботом, міністром оборони Уїльямом Перрі, його заступником Картером, з керівництвом Міністерства енергетики США, Федеральної резервної системи, Національного аерокосмічного агентства, Фонду оборонних підприємств та ін.

Зустрічалися також з представниками української діаспори в Нью-Йорку, Вашингтоні, з керівниками єврейської общини США.

Взаємозацікавленістю відзначалися зустрічі з керівництвом та відповідальними представниками відомих компаній США, таких як «Форд», «Локхід», «Мартін-Марієта», «Мобіл», «Віннер Груп» та інші.

Побували ми у штаб-квартирі ООН. Там були зустрічі з Головою 49-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН Амаро Ессі та іншими керівниками.

Під час розмов було підкреслено роль України у світовому співтоваристві, бачення розвитку світових процесів на майбутнє. Ми відверто говорили про становлення України, зокрема, про наше бачення впливу тих чи інших держав у різних регіонах світу. Ми категорично заявили, що виступаємо проти поділу світу на сфери впливу тих чи інших держав. Ми вважаємо, що сфера особливого впливу — це власна територія відповідної держави. А те, що торкається ситуації за межами тієї чи іншої держави, є предметом особливих інтересів світового співтовариства, а не окремих держав.

Мені здається, що всі, з ким ми говорили на цю тему, такі підходи підтримують.

В розмові з іншими керівниками держави, зокрема, департаментів, які займаються зовнішніми справами, обороною, часто порушувалися питання про ставлення України до нерозповсюдження ядерної зброї, виведення ядерних засобів з території України.

Обговорювалося питання про стосунки між Україною і Росією. Ми стояли на тому, що Україна відстоює принцип рівноправних стосунків із Росією, партнерства, добросусідства при гарантії суверенних прав кожної держави. Наша позиція була сприйнята з розумінням та повагою.

Основний висновок, який можна зробити після зустрічей із представниками ділових кіл, — сьогодні ніхто не обумовлює необхідність входження інвестицій на територію України якимись політичними зобов'язаннями.

Ми порушили цілу низку проблем, пов'язаних з такими інвестиціями, розкрили програму залучення їх до реформ енергетичної системи України.

На мій погляд, інтерес ділових кіл різного рівня до наших пропозицій був більший, ніж ми могли розраховувати. Ми можемо ближчим часом тільки на перший етап модернізації енергетичного комплексу України мати інвестиції в обсязі понад два мільярди доларів.

Американська сторона готова йти на співробітництво, я підкреслюю, на взаємовигідне співробітництво в цій галузі.

Була зустріч з керівництвом організації ОПІК, зокрема, з Руф Харкін. Вона поінформувала про своє бачення реформ в Україні і можливостей цієї організації сприяти інвестуванню нашої економіки. Мова в даному випадку йде про 2,5 мільярда доларів від недержавних організацій.

Ми обговорили всі проблеми, що стосуються цих інвестицій.

Конструктивна, цікава зустріч відбулася з керівником палати представників Томасом Фоулі, на запрошення якого і поїхала наша делегація. Тут і в інших місцях, зокрема з Альбертом Гором, була продовжена і підтримана ініціатива, висловлена ще під час перебування в Києві американської делегації на чолі з Гором, — про створення спільної парламентської американо-української комісії, яка буде контролювати проходження інвестицій з Америки і цільове їх використання на території України.

Проведена також, на мій погляд, надзвичайно корисна зустріч із сенаторами Нанном і Лугаром, фонд яких створений для потреб України для конверсії, забезпечення ядерного роззброєння. Я висловив міркування про те, що прийняття закону Нанна-Лугара — це нова епоха у розвитку відносин у світовому співтоваристві.

Я б хотів вирізнити із зустрічей, які ми мали з керівниками структур влади у штатах, з керівництвом Національного аерокосмічного агентства Даніелем Голдіним і Уїльямом Перрі, міністром оборони Сполучених Штатів. Ці два політики побували в Україні, ознайомилися із нашими підприємствами, побачили рівень технології виробництва у нас і обидва підкреслили, що сьогодні було б згубно не використовувати колосальний потенціал України для співробітництва в аерокосмічній галузі, в роззброєнні, конверсії.

І тут вони висловилися за сприяння у використанні українських потужностей і технологій для здійснення структурної перебудови економіки України і вирішення проблем конверсії, тих проблем, які сьогодні виникають і в Сполучених Штатах.

Який основний висновок можна зробити з нашої поїздки? Ми повинні і тепер, і в майбутньому відстоювати інтереси нашої держави, боротися за присутність у міжнародних інститутах. І мені здається, що це завдання було нами виконане.

Запитання оглядача «Голосу України»:

— Ви сказали, що у вас була зустріч із українською діаспорою. Ми знаємо, що українська діаспора завжди орієнтувалася абсолютно чітко на такі сили, як Рух та ті, що з ним. І от приїжджає до них Голова Верховної Ради, соціаліст. Як вас прийняла діаспора, наскільки вона вас зрозуміла? І чи висловила готовність допомогти Україні?

І друге запитання. Останнім часом Верховна Рада затвердила значну емісію коштів. І ось почали ширитися чутки, що це рішення Верховної Ради призвело до різкого падіння рівня життя людей, ще більше підірвало економіку.

Як ви оцінюєте зараз саме цей акт Верховної Ради?

О. Мороз. Зустрічі з українською діаспорою були різні: і окремо з її лідерами, і спільні, наприклад, у Нью-Йорку, де зібралося більш як двісті активістів української громади. Я скажу так: зустрічі були взагалі теплими, якщо не зважати на те, що дехто з організаторів їх хотів би повчати Голову Верховної Ради любові до України і т.ін. То я на самому початку і в кінці їм сказав, що до них раніше приїжджали ті люди, які говорили їм те, що вони хотіли почути.

А я говорю те, що думаю, те, що є насправді, подобається це кому, чи ні.

Але при тому я висловив найщиріші слова подяки широкому загалу діаспори за те, що вона робить для підтримки наших представництв за кордоном, особливо у Штатах. Вони справді роблять багато, вони торують стежки до структур політичних кіл Сполучених Штатів Америки.

Що стосується емісії. Я, приїхавши сюди і ознайомившись із підшивками газет, можу зробити висновок, що сьогодні скоординовано ведеться робота проти Верховної Ради, — у різних напрямках.

Аналіз ще буде зроблений відносно того, хто зацікавлений у тому. Я думаю, що люди, котрі хочуть добра Україні, цього робити не могли. Мусується і теза про те, що Верховна Рада України сьогодні винуватець усіх бід у нас в економіці, зокрема, через емісію і тому подібне.

Я хочу послатися на постанову Верховної Ради про звіт про роботу Національного банку України.

Ця постанова прийнята 29 липня 1994 року. В ній говориться, що Національному банку України можна здійснювати первинно-кредитну емісію, відповідно до щорічно затверджених Верховною Радою України напрямків грошово-кредитної політики, або за спеціальними рішеннями Верховної Ради України про здійснення первинної кредитної емісії. І тільки 23 серпня Верховна Рада ще раз повернулася до цього питання, розглядаючи пропозицію Кабінету Міністрів і Національного банку про емісію на четвертий квартал. Як ви пам'ятаєте, вона зрізала 2 трильйони карбованців цієї емісії, котра там передбачалася.

Більше рішень щодо зміни цін, введення емісії і тому подібне Верховна Рада не приймала...

Розмови щодо того, що завдяки впливу Верховної Ради на процес закупівлі зерна влиті емісійні гроші і що це спричинило підвищення цін, політично спекулятивні, тому що це гроші були відразу зв'язані товаром і вони не були емісійними, це був обмін на валюту. Валютою в даному випадку виступало зерно і інша продукція.

А от підштовхування до вільного обігу і вільного обміну валют і є причиною зростання сьогодні інфляції, і обезцінення, девальвації української грошової одиниці.

На запитання, чи кредити, інвестиції, які обіцяють нам у США, зв'язують з економічними реформами, зокрема з приватизацією в Україні, яка, до речі, зараз призупинена, Олександр Мороз відповів таким чином.

По-перше, сказав він, в Україні не призупинена приватизація. Роз'яснення щодо цього були дані і тим політикам, котрі цікавилися цією проблемою.

А ходом реформ, суттю їх цікавилися представники політичних кіл і частково керівництво ОПІК. Однак бізнесмени, керівники фінансово-промислових груп, таких, як наприклад, «Мартін-Марієта», які вже співпрацюють в Україні, зовсім не торкалися цих питань, бо вони бачать можливість співробітництва і можливість сьогодні вкладати солідні інвестиції в Україну без якихось політичних чи економічних передумов.

Журналісти попросили главу українського парламенту уточнити, чим саме займатиметься міжпарламентська група конгресу США і Верховної Ради, про створення якої повідомив О. Мороз.

— Міжпарламентська група, — відповів глава українського парламенту, — з представників Верховної Ради України і конгресу США, буде працювати для того, щоб забезпечити, найперше, контроль над проходженням інвестицій з території США на Україну і їх цільовим використанням. Вона буде також координувати зусилля дипломатичних і ділових кіл, зовнішньоекономічних відомств, підприємців там і тут для того, щоб співробітництво велося найбільш ефективно.

— Чи змінилися ваші погляди під час перебування в Сполучених Штатах Америки щодо закриття Чорнобильської атомної станції і взагалі щодо проблеми ядерного роззброєння?

О. Мороз. Мої погляди не змінилися. Я намагався ці погляди донести тим людям, котрі вирішують політику в Сполучених Штатах і міжнародному співтоваристві.

Щодо нерозповсюдження ядерної зброї. В мене було досить зустрічей, де ця тема обговорювалася. Схема моєї аргументації приблизно така. По-перше, я категорично виступаю проти того політичного ажіотажу, який піднятий довкола входження України чи приєднання України до договору про нерозповсюдження. Мова йде про державу, яка першою в світі зробила радикальний крок до справжнього зниження ядерного потенціалу, до роззброєння. Мова йде про державу, яка ніколи не буде агресором, ніколи не зможе використати ядерну зброю, яка знаходиться на її території і дісталася їй у спадщину, але вона нею не володіє фактично як зброєю. Мова йде про державу, яка зазнала економічних серйозних втрат, зробивши послугу для всього людства. І тому сьогодні політичний тиск довкола приєднання чи неприєднання України до цього договору виглядає невиправданим.

Своє бачення я висловив таким чином: безперечно, ми за нерозповсюдження ядерної зброї, але сьогодні, коли створюється тиск щодо підписання чи не підписання Україною цього договору, виникає особливий інтерес до суті цього договору.

І тоді виявляється, що він недосконалий, що він не гарантує нерозповсюдження ядерної зброї. І що треба зараз негайно приступати до підготовки на міжнародному, міждержавному рівні універсальної угоди, яка б увібрала в себе всі принципи, закладені в ДНЯЗ, робила рішення і норми передбачуваними, обов'язковими для ядерних і неядерних держав. І не дозволила б розповзатися по всьому світу цьому страшному лиху.

Відносно ЧАЕС. Не часто, але це питання порушувалося, зокрема, в комісії НАСА.

Я відповідав таким чином. Сьогодні зупинення Чорнобильської станції — це закопування в землю приблизно 3,5 мільярда доларів. Це приблизно втрата 20 мільярдів кіловат електроенергії на рік. Це 30 тисяч незайнятих людей у Славутичі. Якщо хтось компенсує ці всі втрати, тоді ми вестимемо розмову про зупинення Чорнобильської станції.

Тому я сказав чітко, що, на думку експертів МАГАТЕ, безпека на Чорнобильській атомній станції, рівень технічної готовності повністю відповідають стандартам МАГАТЕ і тому ставити сьогодні питання про зупинення ЧАЕС немає ніякого резону. Тим більше, що поряд із кордонами України є ще кілька станцій такого ж типу, такого ж рівня безпеки і ніхто у світі не піднімає питання про їх зупинення.

Журналісти попросили Олександра Мороза більш детально розповісти про переговори і досягнені результати щодо допомоги Україні у створенні незалежного енергетичного комплексу.

— Схематично, — сказав Олександр Олександрович, — реконструкція енергетичного комплексу і вихід із енергетичної залежності передбачає, по-перше, створення українського ядерно-паливного циклу. Перший етап цієї роботи вимагає десь приблизно сто двадцять мільйонів доларів. Є компанії, які готові взяти участь і вже починають працювати.

Далі — наступний етап, модернізація заводів нафтопереробної галузі — це приблизно 400 мільйонів доларів. Сьогодні є фірми, які готові взятися за цю справу — і в Штатах, в Ізраїлі, в Німеччині, вони підходять до цієї проблеми дуже зацікавлено.

Коли ми збільшимо за рахунок такої модернізації вихід світлих продуктів приблизно на 30 відсотків, ми тим самим зменшимо вихід мазуту, на якому сьогодні тримаються теплові станції. Тому паралельно потрібно перевести на вугілля і зробити відповідну реконструкцію теплових станцій, зробивши їх і екологічно безпечними. На це потрібно теж десь 150 мільйонів доларів.

Далі. Під ту програму нам потрібно реконструювати підприємства вугільної промисловості, зробити реабілітацію гідроелектростанцій. І на це потрібно приблизно 150 мільйонів доларів.

(Закінчення на 4-й стор.).

ДОПОВІДЬ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ЛЕОНІДА КУЧМИ НА УРОЧИСТОМУ ЗАСІДАННІ, ПРИСВЯЧЕНОМУ 50-РІЧЧЮ ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ ВІД ФАШИСТСЬКИХ ЗАГАРБНИКІВ, 7 ЖОВТНЯ 1994 РОКУ

Дорогі співвітчизники!

Шановні гості!

Серед багатьох величних дат нашої історії особливе місце належить визволенню України від фашистських загарбників.

14 жовтня 1944 року в Києві відбулося перше урочисте засідання з нагоди цієї знаменної події. У Зверненні його учасників до українського народу гордо і переможно прозвучало на весь світ: Україна знову вільна!

Сьогодні — ювілейне — 50-те засідання, присвячене визволенню рідної землі від чужинців та півстоліттю миру у нашому домі.

Мине зовсім небагато часу, і ми знову зустрінемося, щоб урочисто відзначити 50-річчя остаточної перемоги радянського народу у Великій Вітчизняній війні. Свято великої Перемоги було, є і назавжди залишиться з нами.

Час і доля по-різному перегортають сторінки історії, політики вносять до них свої корективи. Розпався Радянський Союз, на його місце постали і утверджуються суверенні держави. Але ніколи не зникне пам'ять про людей, які винесли випробування найжорстокішою війною, про нашу спільну перемогу.

Минуле не можна забути і замовчати, продати з молотка, не продавши і самих себе, і державу.

Цього не буде! Ніколи!

Історична пам'ять — дзеркало душі народу. Сьогодні ми вдивляємося в нього більш тверезо. Кожен шукає в подіях півстолітньої давнини свою відповідь на запитання: як могла трапитися трагедія такого небаченого масштабу, якою стала друга світова війна. Але переконаний — нині, як і 50 років тому, нас об'єднує день визволення рідного краю від ненависного ворога. Свято величі нашого духу. Свято радості зі сльозами на очах. Свято вшанування усіх тих, хто відстояв честь, свободу і незалежність країни. Свято дружби народів, які, за законами сім'ї єдиної, як свій отчий дім, боронили від фашистів українську землю. Свято безмежної вдячності і вічної пам'яті тим, хто віддав в ім'я врятування країни найдорожче — власне життя, увійшов у безсмертя.

Скориставшись словами поета, повторимо за ним: воно необхідне не мертвим, воно потрібне живим — нинішнім та прийдешнім поколінням. Бо поки живе пам'ять — живе людина, продовжується рід людський, міцно стоїть держава.

Без визволення України у 1944-му, без великої Перемоги у травні 45-го не постала б держава, ім'я якій — Україна.

Народ України, як і всі народи СРСР, з честю пройшов своєю хресною дорогою. Більше трьох років точилася боротьба за Україну. Кожний день — як рік. Кожний рік — як століття. За масштабами й значимістю ратних та трудових подвигів, за ціною втрат.

Все витримали і перемогли. Перемогли тому, що вели війну справедливу, Вітчизняну. Тому, що відстоювали свою Батьківщину, право на своє життя, на своє майбутнє. Перемогли тому, що не можна здолати людину, яка обороняє свою землю, свій дім.

Світлу пам'ять героїв, які загинули у боротьбі з фашизмом, прошу вшанувати хвилиною мовчання.

(Присутні хвилиною мовчання вшанували пам'ять тих, хто ціною власного життя врятував світ від фашизму).

Шановні ветерани!

Хто, як не ви, знаєте перебіг передвоєнних подій. Їх складність та драматизм. І те, що головною перешкодою на шляху коричневої чуми став Радянський Союз. Планом «Барбаросса» передбачався розгром СРСР ще до закінчення війни з Великобританією. Бліцкриг на сході мав тривати не більше чотирьох-шести тижнів.

Відомо й те, що завойовники робили ставку на ресурси Європи, у тому числі й України. Не випадково ще в серпні 1939 року Гітлер самовпевнено заявляв: «Мені потрібна Україна, щоб нас не змогли ослабити голодом, як то було під час попередньої війни».

Важливе геополітичне становище України в центрі Європи служило навіть підставою для тверджень, що цей гігантський конфлікт був фактично конфліктом за володіння Україною.

Проте зрозуміло, що завоювання республіки, яка на той час вже об'єднувала майже усі українські землі й складала територію у 560 тисяч квадратних кілометрів, було частиною, хоча й надзвичайно важливою, загарбницьких планів нацистів.

Війна увірвалась у міста та села України вже 22 червня 1941 року. Перші її місяці виявилися для українського народу неймовірно тяжкими. Далися взнаки і розгубленість влади, і стратегічна перевага ворога, і прорахунки радянського командування. Проте гітлерівці швидко переконалися: надії на легкий та швидкий успіх безпідставні. Їх перекреслила незламна мужність та стійкість захисників української землі. Елітні кадрові дивізії групи армії «Південь» знайшли на ній свою могилу. Два з половиною місяці продовжувалась героїчна оборона Києва. До середини жовтня 1941 року захисники Одеси відбивали безперервні атаки німецьких військ, які мали п'ятикратну перевагу. 250 днів неприступною фортецею для ворога був легендарний Севастополь.

В єдиному пориві — від мала до велика — піднялася республіка на священну боротьбу з ворогом. Не стало на заваді й те, що її населення особливо відчуло на собі і насильницьку колективізацію, і терор та репресії, і голодомор. Абсолютна більшість народу вкотре продемонструвала притаманні йому одвічні риси патріотизму й самопожертви: коли йдеться про долю Вітчизни, забувати будь-які власні образи, переступати, якщо це потрібно, через власну позицію, свої політичні, релігійні та національні засади, підпорядковувати себе без останку загальним інтересам.

Глибинне народне чуття допомогло людям відразу ж визначитись у головному: нацизм — це поневолення, нацизм — це смерть. Хоча на той час їм ще практично невідомі наміри фашистів щодо реалізації маячних расистських ідей генерального плану «Ост». За яким на величезній території Польщі, країн Балтії, Білорусії, України і Європейської частини Росії передбачалося фізично винищити більшу частину населення. Решту — перетворити в рабів для обслуговування 10 мільйонів панів-новопоселенців.

Але ніде правди діти, і як це не гірко, проте слід визнати: були й такі, хто з політичних міркувань чи то з образи на владу або ж на несправедливість служили гітлерівцям, окупаційному режиму. Принесли в жертву Батьківщину заради власних інтересів. Однак не вони визначають обличчя нашого народу і не про них сьогодні мова.

Суворе, немов команда, гасло: «Все для фронту — все для перемоги» стало визначальним у житті країни. Непорушним законом, вищим моральним принципом життя кожного трудового колективу, кожного громадянина.

У перші ж місяці війни до Червоної Армії та Військово-Морського Флоту влилося 2,5 мільйона робітників, колгоспників, представників інтелігенції республіки. **У військкомати безперервно надходили заяви від людей різного віку та професій, які бажали добровольцями піти на фронт. Повсюдно створювалися винищувальні батальйони. Всенародного характеру набув збір коштів у фонд оборони, куди люди здавали нерідко останнє.**

Усе це — яскравий вияв патріотизму, готовності народу України усіма силами відстоювати свободу й незалежність своєї Батьківщини.

Україна швидко перетворилась на воєнний табір. Фронт і тил злилися воєдино.До верстатів та плугів стали діти й люди похилого віку. Жінки замінили чоловіків, які пішли на фронт.

Складаємо велику шану нашим матерям та сестрам за те, що вони винесли цю надлюдську ношу. За те, що й досі не вірять похоронкам, чекали й ждуть чоловіків та братів з фронту. За те, що, так і не діждавшись, самі вивели дітей в люди. Низький уклін вам, дорогі матері й сестри!

Як би сьогодні не оцінювали централізовану планову економіку Радянського Союзу у поєднанні з жорсткою однопартійною системою, вона добре зарекомендувала себе в екстремальних умовах війни. Її високі мобілізаційні можливості перекрили такий несприятливий фактор, як просування противника вглиб України. Гітлерівські експерти прогнозували прогресуюче послаблення опору внаслідок звуження економічного потенціалу СРСР. Але вони не змогли передбачити того, що у східні райони країни буде вивезено практично все, без чого не могла функціонувати воєнна промисловість.

Протягом кількох місяців з республіки було перебазовано на схід майже 550 підприємств, майно тисяч колгоспів і радгоспів, МТС, багато наукових і навчальних закладів, культурні та історичні цінності. Евакуація 3,5 мільйона жителів республіки, передусім кваліфікованих робітників та спеціалістів, науково-технічної і творчої інтелігенції дала змогу зберегти інтелектуальний потенціал, генофонд нашого народу.

Ми завжди будемо пам'ятати, що в годину нелегких випробувань братні республіки прийняли нас у свої родини, розділили з нами дах, хліб і сіль, спільно кували зброю для фронту, для перемоги.

Небачене й безприкладне в історії переміщення у таких масштабах матеріальних та людських ресурсів мало що промовляє без того факту, що в рекордно короткі строки, буквально з коліс, демонструючи зразки трудового героїзму, вони почали випускати продукцію воєнного і мирного призначення.

Вчені створювали нову зброю та техніку, напружено працювали у лабораторіях, конструкторських бюро, на випробувальних полігонах. Письменники, журналісти, актори піднімали у бій героїчною піснею, натхненним віршем, патріотичним нарисом, художнім словом. Ось як писав про це в одному з листів відомий діяч культури Гнат Юра: «Театр Франка — живий, здоровий, повний сил і творчої енергії. Працює зараз у місті Семипалатинську і працює так, як того вимагає час і обставини... Живемо глибокою надією, що скоро будемо у рідному Києві, де знову залунає на повний голос наше рідне слово і пісня».

Надія на визволення додавала людям сили. Особливо тим, які опинилися під ворогом і відразу ж відчули його людиноненависницьку сутність. Історія не знає більш звірячих злочинів, ніж злочини фашизму. Нелюдська жорстокість, яку загарбники виявили до населення багатьох окупованих країн, була перевершена на нашій території.

В Україні нацисти створили понад 230 «фабрик смерті» — концтаборів, у яких винищували мирне населення та військовополонених. Усьому світові відомі села Лідіце, Хатинь та Орадур, спалені з усіма жителями за опір окупантам. А в Україні таких сіл налічується понад 250! Це — села-воїни, що піднялися до святої помсти над завойовниками з «третього рейху».

Тисячі документів — відомих і щойно введених у науковий обіг — доносять до нас смертоносне дихання коричневої чуми. Ось, приміром, уривок із щоденника жительки Києва І.Хорошунової, який вона вела у час окупації міста: «У ці дванадцятиградусні морози всі полонені під відкритим небом. Вони величезним натовпом притискуються один до одного, хитаються і виють. Від їх нелюдського виття люди у навколишніх селах сходять з розуму. Після кожної такої ночі з табору виносять сотні трупів».

Янівський табір поблизу Львова. Бабин Яр і табір військовополонених у Дарниці, Уманська яма та інші місця масового винищення людей — символи расизму та звірячої жорстокості, вічний докір тим, хто хотів би й сьогодні бачити у гітлерівцях визволителів. За далеко не повними даними фашистські вояки та їх прихвосні знищили більше чотирьох мільйонів та вивезли до рейху 2,4 мільйона мешканців республіки.

Тож можна зрозуміти емоційні слова Олександра Довженка: **«Нещодавно дивився багато німецької хроніки, захопленої нами у звільнених районах. Наочно переконався, що цих офіцерів і особливо генералів треба фізично знищувати усіх.** Треба очистити землю від цих істот. Це явище глибоко клінічне, протипоказане життю, світу. Це автори й слуги смерті та руйнувань».

Відповідь народу на фашистський геноцид була одна — масовий рух опору. **Війна набула народного характеру. Земля горіла під окупантами. Готуючись до походу на Схід, нацисти усвідомлювали, що український народ у своїй переважній більшості не зустрічатиме їх як визволителів, а убачатиме в них лише окупантів. А тому ще напередодні війни спеціальною директивою було передбачено: «Партизани підлягають безжалісному знищенню військами у бою або під час переслідування».**

Проте ворог не розраховував, що в тилу буде створено могутній і нездоланний фронт, ім'я якому — народний. Полум'я партизанської війни охопило практично всю Україну. В 46 партизанських з'єднаннях, у тисячах партизанських загонів, розвідувально-диверсійних, підпільних організацій та груп вели боротьбу проти ворога близько 600 тисяч народних месників.

Вони знищили майже півмільйона гітлерівців, підірвали понад 5 тисяч ворожих ешелонів. Лише в період Курської битви партизанами України їх було пущено під укіс більше 1,5 тисячі, виведено з ладу 114 залізничних і автомобільних мостів, що різко позначилось на боєздатності фашистських військ.

Подвиг партизанів і підпільників — свідчення нездоланної сили народу. Він завжди буде прикладом для нас!

Роки не зітруть у пам'яті народній жодної події, пов'язаної з боротьбою за наше визволення. Перемога під Москвою, яка остаточно зірвала плани нацистів щодо «блискавичної війни», героїчної оборони Ленінграда, яка продемонструвала незламність народу. Битви під Сталінградом, де було покладено початок корінному перелому у Великій Вітчизняній та усій другій світовій війні.

Поразка фашистів під Сталінградом та Курськом створила передумови до визволення нашої рідної України. Майже два роки жорстокі бої за неї вели 10 фронтів, окрема Приморська Армія, сили Чорноморського флоту та трьох військових флотилій. А це майже половина особового складу і бойової техніки усієї діючої армії.

Форсування Дніпра, визволення Києва, розгром ворожих військ під Корсунь-Шевченківським, Львівсько-Сандомирська операція та інші видатні битви — такі віхи перем[illegible]ого наступу визволителів України.

Жовтень 1944 року звершився повним вигнанням ворога з її території. Населення визволеного Закарпаття висловилось за возз'єднання з Україною. Це дало змогу поставити нарешті крапку у багатовіковій боротьбі за об'єднання прадавніх українських земель і було актом історичної справедливості, здійснення вікової мрії нашого народу.

У кровопролитних боях за Україну обезсмертили свої імена сотні тисяч героїв з усіх республік СРСР. Для мільйонів українська земля стала останньою домівкою, останнім і довічним притулком. Братські могили по усій Україні — свідчення і нагадування тої страшної ціни, якою заплачено за нашу свободу.

За ратні подвиги майже чотири тисячі визволителів України удостоєні звання Героя Радянського Союзу. Серед них — 2598 росіян, 668 українців, 69 білорусів, 62 грузини, 35 вірмен, 33 узбеки, 30 казахів, 17 азербайджанців. Всього представники 43 національностей.

Україна високо цінує внески у перемогу представників усіх народів. Антифашистів багатьох країн за їх мужність та стійкість, виявлену на фронтах та у загонах народних месників.

На святі присутні представницькі делегації від наших братів по спільній боротьбі з ворогом. У їх складі — учасники оборони та визволення України. Ми складаємо вам, побратими, і народам ваших країн щиру подяку українського народу.

Ми віддаємо належне зусиллям антигітлерівської коаліції держав, які 1 січня 1942 року поставили свої підписи під вашингтонською «Декларацією Об'єднаних Націй» і заявили, що вестимуть боротьбу проти німецького блоку держав-агресорів до повної перемоги і беззастережної капітуляції. Пам'ятаємо про ту безкорисливу підтримку, що надавали нам представники еміграції, усі прогресивні сили.

Єднання наших зусиль було важливим фактором перемоги.

(Закінчення на 5-й стор.).

Світлий день з чорною ознакою

Харків

Напередодні 50-річчя визволення України в Харкові відкрито меморіал на місці загибелі легендарного взводу гвардії лейтенанта Широніна, який під час оборони міста повторив безсмертний подвиг панфіловців...

У день визволення України в місті відбулася урочиста церемонія вшанування пам'яті полеглих на Меморіалі слави.

Центральними вулицями обласного центру пройшов парад ветеранів та воїнів Харківського гарнізону.

Львівська область

Естафета пам'яті «Через всю Україну» днями проходила Львівщиною.

Під час «круглого столу», за участю ветеранів, командування ПрикВО, обласної влади йшла мова і про шанобливе ставлення до увічнення пам'яті про загиблих — зокрема, у Перемишлянському районі, де побували учасники естафети, і про те, що на Пагорбі слави чомусь не спалахнув вогонь пам'яті. Одна гілка влади розпорядилася, а друга — не виконала.

У Центрі просвіти, культури і дозвілля ПрикВО відбувся урочистий вечір-привітання ветеранів.

Полтава

По мільйону карбованців виділила для всіх своїх ветеранів війни та праці Полтавська колективно-виробнича фірма «Крокуль» (колишня експериментальна взуттєва фабрика).

Крім того, їм тут у першу чергу виділяють ділянки під городи, путівки на відпочинок. Нинішньої осені всіх ветеранів забезпечили картоплею, помідорами, цибулею, іншими продуктами. Продукцію фірми — взуття — ветеранам продають зі знижкою.

Черкаська область

На Черкащині проживають 232 тисячі учасників Великої Вітчизняної війни, партизанів, трудівників тилу. Для подання матеріальної допомоги причетним до Великої Перемоги виконком виділив 450 мільйонів карбованців. А одній з нових вулиць міста дали ім'я генерала Михайла Путейка, під командуванням якого півстоліття тому 254-а стрілецька дивізія визволила Черкаси.

Волинська область

В день святкування 50-річчя визволення України від фашистських загарбників у село Олексіївку Камінь-Каширського району Волинської області прийшов природний газ. У жовтні цього року його тепло обігріє 20 сімей і в першу чергу — ветеранів війни та праці. А в Ківерцівському районі всі сільськогосподарські підприємства своїм учасникам війни подарували по 100 тисяч карбованців і центнеру зерна, промислові підприємства — по 300 — 500 тисяч карбованців.

Вінницький госпіталь для ветеранів Великої Вітчизняної. Відвідати колишніх фронтовиків, поцікавитися їхнім життям-буттям приїхав голова обласної Ради народних депутатів М.Є.Мельник. Зустріч виявилася оболільно корисною. Ветерани дізналися про те, як діятиме у цей нелегкий час обласна Рада.

Для М.Є.Мельника подібне спілкування — стимул у роботі.

Фото Петра ПРИХОДЬКА.

Чернівецька область

Святкуючи 50-річчя визволення України від німецько-фашистських загарбників, буковинці відзначили й день визволення краю від ворожої навали, оскільки ці дві знаменні дати майже збіглися. На могилі, в якій спочивають вічним сном бійці Чехословацького корпусу, а разом з ними й національний герой Чехословаччини Ян Налепка, відбувся мітинг.

В цей день демократичні сили краю пом'янули й воїнів УПА.

Хмельницька область

Як стверджують історики, після Курської дуги другою найбільшою битвою Великої Вітчизняної війни була Проскурівсько-Чернівецька операція. Трудові колективи Поділля з нагоди свята вшанували своїх ветеранів війни, надали їм матеріальну допомогу.

У день 50-річчя визволення України у Хмельницькому урочисто відкрили пам'ятник жертвам гітлерівських злочинів — закатованих і розстріляних у передмісті колишнього Проскурова селі Лезневе. А напередодні відкрито музей Проскурівського молодіжного підпілля.

Житомирська область

Біля села Осівці Брусилівського району, неподалік траси Житомир—Київ, відкрито пам'ятник солдатам Першого Українського фронту. У листопаді-грудні 1943 року в жорстоких боях тут було зупинено контрнаступ фашистських дивізій на лінії від Овруча і Коростеня до Брусилова й Попільні. План фашистів удруге захопити Київ і вийти до Дніпра провалився.

З цього рубежа наші війська перейшли в наступ, визволили Житомирщину, створили передумови успіху в Корсунь-Шевченківській операції. На мітингу з нагоди відкриття пам'ятника «На рубежі мужності військ I Українського фронту» виступив Прем'єр-міністр України Віталій Масол.

Фото Валерія СОЛОВЙОВА.

Дніпропетровська область

На Нечаєвій Могилі, що в Нікопольському районі, відкрито меморіал. На його ста п'ятдесяти гранітних брилах викарбувано імена більш як 1300 загиблих взимку 1944 року воїнів восьмої гвардійської дивізії. Тоді Нечаєву Могилу атакували воїни 174-го гвардійського полку — того самого, що першим ступив на українську землю. Із тисячі п'ятисот солдатів цього підрозділу після штурму Нечаєвої Могили зосталося тільки 126 чоловік.

Миті війни

Вони літали в одних небесах, стояли в одному строю на смерть із жорстоким ворогом. Їх косили кулями, кидали за колючий дріт пекельних фашистських таборів. А вони — майбутні художники, будівельники, вчителі... не здавалися. Через 50 років війна, священна і проклята, постала в картинах, фотографіях тих, хто виборов перемогу, хто відстоював мир. В «Українському домі» дві виставки — «Миті війни» (фотографії воєнних літ) та «Ветерани війни про війну і мир» (міжнародна художня) — зібрали посивілих бійців Великої Вітчизняної з різних континентів. Ця хвилююча зустріч вилилася у вечір пам'яті про героїв-побратимів, які не повернулися з полів бойовищ.

Олександр МОРОЗ: «Інтерес офіційних і ділових кіл США до проблем України був більшим, ніж ми могли розраховувати»

(Початок на 2-й стор.)

Цікавляться дуже у Штатах, і не тільки у Штатах, роботами, які пов'язані з реконструкцією газової мережі, нафтопроводів в Україні, бо енергетична стійкість Європи залежить від того, в якому стані вони знаходяться. На ці роботи очікується участь і Світового банку — до 220 мільйонів доларів, а всього треба близько 550 мільйонів доларів.

Це якраз і є та конкретна схема реконструкції, модернізації енергетичного комплексу.

Було й таке запитання: в одній з газет надруковане повідомлення, що Ви нібито допомогли відмивати гроші одній із сумських фірм. Що Ви про це скажете?

— Відносно, — відповів на це Олександр Мороз, — публікації в одній із улюблених мною газет в Україні про те, що я нібито дав можливість, як там сказано, «відмити через куклу гроші». Ця термінологія, мабуть, журналістам цієї газети близька, але я б не став вживати такі терміни. Одначе я хочу сказати, що впродовж своєї депутатської діяльності мені більш ніж десять разів доводилося звертатися за організацією допомоги у виїзді за кордон для лікування наших громадян. Згаданий там громадянин Смірнов, людина, яку з поводирем привели до мене десь приблизно в грудні минулого року, коли, ви самі розумієте, я був Головою Верховної Ради, як мені сказали, обійшла усі кола, побувала в кабінетах уряду, але ніхто не взявся допомогти їй, щоб виїхати на лікування до Америки, щоб зробити операцію на очах.

Я розповів цьому чоловікові, що можливостей, на жаль, і в мене особисто ніяких немає. Однак він сказав про те, що є організація, яка може виступити спонсором, їй треба допомогти з кредитом, тобто, щоб хтось потурбувався, аби цій організації під її законну діяльність виділили відповідний кредит, і тоді вона зможе виділити гроші на лікування. Я попросив, щоб мені підготували такі документи і, справді, через тиждень чи два принесли мені папери. Я звернувся до Національного банку з проханням розглянути це питання і допомогти тяжкохворому.

Я так розумію, що, очевидно, цей суб'єкт підприємницької діяльності має свій рахунок в Охтирці, і місцева влада, коли дізналася, що прийшов кредит у такій сумі, прикинула, що і їй незайве скористатися такою нагодою, щоб поліпшити свої бюджетні справи у місті. Справді, керівництво Охтирської міської Ради звернулося до мене з проханням збільшити кредит. Дійсно, сьогодні приблизно 20 мільярдів карбованців працює в Охтирці на лікувальний центр, на будівництво лікарні тощо. Решта грошей конвертовані і знаходяться в Міністерстві охорони здоров'я. Ніхто їх не давав нікому на руки, як пишеться в газеті, ніхто їх і не збирається комусь давати. Під час моєї співбесіди з міністром після його призначення у нас була розмова на цю тему, вона завершилася домовленістю, що коли є найменша надія успішно пролікувати цього хворого в Америці, тоді треба перерахувати кошти на рахунок того лікувального закладу в США, який готовий взятися за таку операцію. Якщо ці кошти будуть не використані, їх треба повернути назад і нікому на руки не видавати.

Ось і вся ця історія, яка тепер змусила мене уважніше ставитися до подібних проблем. Користуючись нагодою, я просив би громадян України з такими питаннями до мене не звертатися, бо вони не входять до моєї безпосередньої компетенції. Скажу лише, що коли я не був Головою Верховної Ради, а був просто рядовим депутатом, я звертався багато разів до будь-яких органів, коли треба було прооперувати у Штатах дитину, допомогти людям у біді. І я знаю, що лікували, допомагали. Що ж, я по-іншому ставитимуся тепер до цих речей.

Голова Верховної Ради України відповів на ряд інших запитань.

Анатолій КРАСЛЯНСЬКИЙ.

У КОМІСІЯХ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Зміни та доповнення до Закону України про Всеукраїнський та місцеві референдуми внесла **Комісія Верховної Ради з питань правової політики і судово-правової реформи** у ході засідання, яке відбулося протягом п'ятого і шостого жовтня. Комісія розглянула і внесла пропозиції до проекту Закону про порядок відкликання народних депутатів України. Ініціативно Комісія підготувала і найближчим часом внесе на розгляд сесії проекти законів про постійні комісії Верховної Ради та про референтів-консультантів народних депутатів України.

Комісія з питань законності і правопорядку доопрацювала для розгляду Верховною Радою у другому читанні пакет законопроектів, які після прийняття їх як Законів України мають активізувати роботу по запобіганню злочинності. Згаданими законами передбачається, зокрема, врегулювання правил і порядку здійснення органами внутрішніх справ адміністративного (гласного) нагляду за особами, які звільняються з місць позбавлення волі, більш повне регламентування примусових засобів впливу та адміністративної відповідальності щодо неповнолітніх правопорушників.

Крім того, Комісія обговорила пропозиції щодо поліпшення соціального захисту осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ України, що сприяло б зміцненню кадрового потенціалу цих органів, укомплектуванню їх висококваліфікованими працівниками.

Комісія Верховної Ради України з питань науки та народної освіти на своєму засіданні обговорила питання про стан професійно-технічної освіти в Україні та про діяльність дитячих інтернатних закладів. Особливе занепокоєння депутатів викликав стан фінансування та матеріального забезпечення освітянських закладів. Прийняті відповідні рішення та звернення до Кабінету Міністрів України.

В порядку контролю на наступному засіданні передбачено розглянути виконання постанов Верховної Ради України щодо фінансування наукових та освітянських закладів.

Прес-служба Верховної Ради України — Укрінформ.

Доповідь Президента України Леоніда Кучми

(Початок на 3-й стор.).

Дорогі друзі!

Найвищих слів шани й подяки заслуговує подвиг синів і дочок України на фронтах Великої Вітчизняної війни. Український народ дав Збройним Силам понад 6 мільйонів чоловік. З них половина загинула. А з тих, хто повернувся до рідних домівок, кожен другий повернувся інвалідом. Вони зазнали і гіркоти поразок, трагізм відступів, оточень, полону. І радість перемог. Були визволителями народів Європи, штурмували фашистське гніздо — Берлін.

Дорогою ціною заплатив народ України за перемогу: всім, а за деякими оцінками, до 10 мільйонів людських життів принесено на жертовник свободи. Вічна пам'ять нашим співвітчизникам!

Немає будинку, у вікна якого не заглянула смерть. Немає сім'ї, яка не зазнала невимовних втрат. Багато дітей залишились без батьків, родин — без дбайливих господарів. Це — головне звинувачення фашизму.

Водночас це перестрога тим, хто сьогодні приміряє на себе військову форму гітлерівського зразка. Ціна політичних авантюр, що починаються у пивних барах, буває страшенно високою. Це сповна відчула на собі Україна. І ми маємо зробити все для того, щоб зупинити розгул злочинності, перепинити шлях політичним спекуляціям. Проповідь національної ворожнечі, заклики до насильства, спроби розв'язання конфліктів силовими методами — все це повинно знаходити в суспільстві найрішучіший, дійовий опір.

Зрозуміло, що всі наші зусилля в цьому напрямі можуть бути ефективними лише у тому разі, якщо зуміємо зупинити обвальне падіння виробництва, створити нові стимули для продуктивної праці, підняти життєвий рівень більшості населення. Нам сьогодні не бракує найпесимістичніших прогнозів. Але давайте запитаємо себе: хіба по війні було легше?

Восени 1944 року, після того, як над Україною вдруге пронісся безжалісний смерч фронтових боїв, вона була вся суцільною кривавою раною, щедро зрошена солдатською кров'ю, сльозами матерів, вдів та сиріт.

Фашисти знищили 714 міст та селищ, 28 тисяч сіл, позбавивши притулку кожного четвертого жителя. Пограбували і зруйнували 32 тисячі шкіл, технікумів та вузів, майже 700 театрів та кінотеатрів, музеї, церкви і храми.

Ворог тотально зруйнував промисловість, повністю розграбував сільське господарство. Залишив після себе страшну картину «випаленої землі».

Навіть сьогодні статистика не може дати повного уявлення про справжні втрати України.

Народ здолав і ці неймовірні труднощі. Народ-воїн з новою силою продемонстрував себе як народ-будівничий, свою легендарну моральну силу і волю. Згадаймо хоча б, як люди впрягалися в плуги та борони, щоб засіяти поля і виростити хліб так необхідний країні.

Ще йшли бої, а в звільнених районах розпочалася не менш виснажлива і водночас не менш героїчна праця по відбудові і відродженню України. За ініціативою трудящих Росії виникає масовий рух допомоги республіці, який швидко перетворився на всесоюзний. Але основний тягар по відбудові ліг на плечі нашого населення.

Завдяки граничному напруженню зусиль народне господарство України було піднято з руїн у рекордно короткі строки. Ми швидко залікували рани війни.

Відроджена Україна — найкращий пам'ятник усім її захисникам, наочне підтвердження життєдайної сили дружби.

Бойовий та трудовий подвиг нашого народу, його надлюдські муки і терпіння — приклад для нас, зобов'язання й заповіт берегти мир, зміцнювати злагоду, дружбу народів, не допустити розбрату. Спільними зусиллями здолати всі незгоди і забезпечити життя, гідне людини.

До цього кличе пам'ять наших батьків, братів, синів і дочок, зобов'язують рани ветеранів, усіх учасників та свідків лихих випробувань цією страшною війною.

Дорогі співвітчизники!

Шановні гості!

Товариші!

50-ту роковину свого визволення від фашистських загарбників Україна зустрічає незалежною, суверенною державою. За це висловився її народ у грудні 1991 року. А воля народу — закон.

Але народ не відмовляється від спільної історії, особливе місце в якій займає перемога радянського народу у Великій Вітчизняній війні. Не відмовляється від співробітництва в інтересах народів, в інтересах ствердження наших незалежних держав. Ті, хто вистояв і переміг півстоліття тому, не пробачать нам, якщо знехтуємо законами братерства.

Переконаний і твердо стою на тому, що лише разом, за умови рівноправного і взаємовигідного співробітництва ми зможемо швидше здолати перехідний етап державного творення і достойно увійти у світове співтовариство.

Будівництво держави — справа складна. Вона вимагає терпіння, згуртування суспільства, громадянської злагоди й миру. Подолання того національного розламу, який започаткований ще у довоєнні роки, а продовжується й донині. Нерідко шляхом штучного підігрівання.

Зрозуміло, що злагода в суспільстві можлива лише на грунті історичної правди і примирення на її основі. Своє слово тут повинні сказати в першу чергу не політики, а об'єктивні дослідники, документи, учасники й свідки подій.

Про кожну краплю крові, кожну сльозу, які пролиті нашим народом, мають знати нинішні й майбутні покоління. Світла пам'ять про тих, хто поліг на фронтах, загинув від фашистських тортур повинна стати духовною підмогою для нас на шляху утвердження держави, суспільної консолідації, примирити живих і мертвих незалежно від національності, політичних і релігійних поглядів та переконань. Адже у нас один спільний дім — Україна.

Святкування 50-річчя визволення України — це й нагода висловити застереження проти воєн. Той, хто робить їх аргументом у політиці, не має ніяких виправдань. Життя навіть однієї людини дорожче найбільших політичних задумів.

На превеликий жаль в світі й сьогодні проливається людська кров, палають великі й малі війни. Братовбивчі конфлікти підступають до української землі. В ряді регіонів колишнього СРСР вони набувають безперервного характеру. Це болем віддається у наших серцях, оскільки йдеться про сусідів. Оскільки там проживають й наші рідні, знайомі та друзі. Тому що український народ — миролюбивий народ, і ми бажаємо усім миру й добра.

Водночас нам належить стояти на сторожі миру і у власному домі, докладати максимум зусиль, щоб така біда обійшла нас стороною. Предметом нашої уваги повинно стати зміцнення обороноздатності Української армії, підвищення престижу й соціальної захищеності її особового складу.

При цьому хочу особливо наголосити: Україна не поступиться принципами її рівноправності у міжнародних відносинах, не допустить втручання у її внутрішні справи. Наша територіальна цілісність та суверенність — питання, що не підлягає обговоренню.

Українська держава проводила і буде проводити миролюбну зовнішню політику. Ми перші у світі подали приклад добровільного ядерного роззброєння. Водночас сподіваємося на участь міжнародного співтовариства у зміцненні міжнародно-правових гарантій безпеки України, компенсації наших витрат на роззброєння та вирішення супутних екологічних проблем.

Три роки незалежності української держави не були простими і святковими у нашому житті. Є й залишаються гострими політичні суперечки, соціальні, релігійні і навіть регіональні протиріччя. Одначе нам вистачило терпіння, мудрості й відповідальності утримуватися від силових методів вирішення цих та багатьох інших гострих проблем.

Президент убачає свій головний обов'язок у збереженні та зміцненні миру й спокою в Україні. І розглядає це як головну передумову послідовного реформування суспільства. Маємо усвідомлювати, що навіть локальні зіткнення можуть викликати такі політичні й економічні наслідки, за якими Україна, її народ втратять будь-яку історичну перспективу.

Закликаю всі політичні партії та громадські організації, усіх політиків поставити над усе ідею національної злагоди і миру, відмовитись від екстремістських форм досягнення своїх цілей. Пропоную не використовувати складну економічну і соціальну ситуацію у вузькопартійних, групових інтересах. Від цього ніхто не виграє, а програють усі. Насамперед народ.

Вижити та ствердитись як держава і нація ми можемо лише в єдності. У такій єдності та згуртованості, які були притаманні нам у Великій Вітчизняній війні.

Дорогі ветерани!

Ваша стійкість, мужність і хоробрість у роки суворих випробувань, ваша самовідданість у мирній праці — яскравий приклад і наказ нам берегти і творити державу в ім'я людей, в ім'я справедливого життя.

Ви — моральна основа нашого суспільства, наша гордість. Честь і слава вам, переможці!

Вшановуючи ваш подвиг, нинішнє покоління, яке несе основну відповідальність за сьогодення країни, повинно просити у вас вибачення. В першу чергу — керівництво держави, місцевих органів влади. Соромно визнавати, що тих, хто в ім'я Батьківщини жертвував собою, ми зараз не можемо забезпечити найнеобхіднішим, гарантувати більш-менш пристойний рівень життя.

Ми усвідомлюємо провину перед вами і будемо все робити, щоб позбавити вас принижень чергами та низькими пенсіями, відсутністю ліків і житла.

Водночас хочемо, щоб і ви розуміли нас у головному: труднощі нашого повсякдення — не результат недбайливого ставлення молодшого покоління до вас, а наслідок глибокої економічної кризи, яка знекровлює Україну, результат непродуманих експериментів та відсутності волі до справді невідкладних перемін. Розраховуємо, що ваша моральна підтримка, ваш авторитет допоможуть нам у здійсненні назрілих реформ.

Україна може і повинна бути процвітаючою державою. І вона нею буде!

Запорука цьому — наш народ. Народ-переможець, народ-трудівник.

З великим святом визволення, перемоги і миру вас, дорогі співвітчизники, наші шановні гості!

Позиція

«Адженда» попереджає: довірливих чекає ярмо

Безумству відчайдушних співаємо пісню?

Велику економічну руїну переживає сьогодні Україна. Затухають коксові батареї і доменні печі; самотніми лелеками застигли стріли будівельних кранів; незвично тихо в цехах багатьох заводів. На ланах і в коморах гине вирощена продукція. Водночас пенсіонери та діти не мають змоги з'їсти необхідні їм калорійні продукти. Запасів вершкового масла — десятки тисяч тонн, а в комерціалізовані магазини завозиться іноземний маргарин. І продавець одного з київських магазинів поряд з бруском такого маргарину написала: «Маргарин-масло». Мабуть, незнайомий смак штучних інградієнтів заморочив їй голову...

На жаль, нині ми всі ходимо, немов очманілі. Вже як щось неймовірне сприймається факт, чітко зафіксований у міжнародних довідниках, що наприкінці 80-х років в Україні обсяг споживання на душу населення щомісця становив 230—240 доларів, відповідно 2,7—2,8 тисячі доларів на рік. За обсягом та структурою споживання на людину Україна впевнено перебувала на середньоєвропейському рівні, а з ряду важливих показників вийшла в число лідерів.

Нас ведуть. Ми йдемо. Куди?

Що сталося з Україною? У якій прірві зникло її національне багатство, скромний, але гарантований достаток і щедрий стіл її громадян? З яких темних нір повилазили злидні, хто відкрив їм дорогу в Україну? Чому економічні реформи, з якими були пов'язані рожеві надії багатьох (що вони ініціативою та діяльністю зможуть поліпшити своє становище і водночас піднести рівень загального добробуту), принесли прямо протилежний результат?

Що є причиною цього — прорахунки у програмах, непрофесіоналізм у їх проведенні, щось інше? Дати відповідь на ці запитання дуже складно. Сьогодні науковці, широка громадськість відчувають гостру нестачу аналітичних, правдивих матеріалів про рушійні сили економічних перетворень, їх спільні риси та відмінності. І, насамперед, про результати. Звідси — низка запитань: чому, хто саме, до яких пір?

На них значною мірою дають відповідь матеріали двох великих міжнародних семінарів економістів, організованих Дослідницьким центром з соціально-економічних проблем Австрійської академії наук та віденським Міжнародним інститутом миру. На засіданнях було проаналізовано 35 грунтовних доповідей, підготовлених науковцями ряду країн Європи, США, Азії щодо проведення та змісту реформ у посткомуністичних країнах. Доповідь про хід реформ в Україні підготував відомий український вчений, директор Інституту економіки промисловості НАН України академік М. Г. Чумаченко. Щодо Росії заслухано 7 доповідей; були повідомлення по інших країнах. Матеріали семінару зведено в загальну доповідь і видано під назвою «Ринковий шок» групою «Адженда» спочатку у 1992 році, а після обговорення подальших результатів — ще й наприкінці 1993 року. Нещодавно вони перекладені російською мовою і розмножені.

Варто відзначити кілька особливостей, які роблять цю доповідь конче важливою для українського читача.

Передусім, це концептуальний, тверезо осмислений підхід до аналізу проведення реформ як у цілому, так і за їх основними напрямками.

Далі — широкий історичний фон, що включає як вдале реформування (Західна Європа після другої світової війни, Японія, Південна Корея), так і невдале (Німеччина та країни-спадкоємці Австро-Угорської імперії після першої світової війни, Латинська Америка).

Механізм економічних перетворень всередині тієї чи іншої країни розглядається не абстрактно, а в тісному взаємозв'язку з іншою важливою і повсюдною складовою економічних перетворень, котра у нас чомусь залишається поза увагою більшості аналітиків. Йдеться про організацію внутрішнього ринку посткомуністичних країн та взаємодію національного виробництва з зовнішнім ринком. Якщо наш читач вважає, що цей аспект драматичний лише для України, то він помиляється. Це — драматична сторінка для всіх згаданих вище країн.

Дослідники «Адженди» виділяють три загальні вимоги економічних перетворень, що властиві програмам, розробленим на вимогу Міжнародного валютного фонду:

— економічна стабілізація через усунення контролю над цінами та виробництвом, лібералізація ринку;

— макроекономічна стабілізація через регулювання грошової маси в обігу та збалансування урядового бюджету;

— продаж державної власності приватним особам або організаціям.

Удар. Ще удар...

Про універсальність цих «рецептів» МВФ для всіх посткомуністичних країн свідчить, зокрема, і позиція представника Світового банку в Україні Даніеля Кауфмана, викладена у його доповіді «Країни в перехідний період: досвід ринкового реформування для України» на конференції, що відбулася у Києві 19—21 травня 1994 р. Згадані позиції МВФ також повторюються у цій доповіді, набуваючи відверто ультимативної форми. Зокрема, щодо приватизації позиція Даніеля Кауфмана однозначна: «Рішучий поштовх до впровадження широкомасштабної й термінової приватизації є конче необхідним». Тож і заходився дехто «штовхати» Україну після цього застереження — запопадливо і вельми енергійно.

Програми, розроблені під спрямуванням МВФ, часто виступають під назвою «шокова терапія» або «сильний удар». **За наслідками для економіки посткомуністичних країн «Адженда» однозначно оцінює їх як руйнівні, проводячи пряму аналогію з повторенням авантюрного китайського «великого стрибка» 60-х років.**

Констатуючи крах соціальних та економічних структур у країнах Східної Європи, «Адженда» пов'язує його насамперед зі швидким і зовсім несподіваним (доречно запитати — для кого несподіваним?) переходом від економіки з централізованим плануванням до ринкового господарства. Автори всебічно аналізують і висвітлюють руйнівні фактори та механізми цього поспішного й дезорієнтованого переходу, показують його найближчі та віддалені прояви. У Польщі за перший рік реформи промислове виробництво впало на 25 відсотків, а заробітна плата знизилася майже на третину. На другий рік виробництво впало ще на 19 відсотків. У колишній Чехословаччині за перший рік реформи виробництво впало на 21 відсоток, а заробітна плата — на 25. На другий рік виробництво впало ще на 16 відсотків. **В Україні та в Росії темпи падіння виробництва були не меншими. За два—три роки так званих реформ у посткомуністичних країнах втрачалася майже половина обсягу досі сталого промислового виробництва.**

Для зменшення соціальних втрат для населення посткомуністичних країн, нормалізації соціально-економічного та політичного клімату у процесі переходу до ринку автори «Адженди» визначають комплекс довгострокових проблем, що вимагають першочер-

(Закінчення на 6-й стор.).

«Адженда» попереджає: довірливих чекає ярмо

гового вирішення. І, виходячи з них, аналізують вплив стабілізаційних програм, розроблених під егідою МВФ. До цього переліку входить:

— формування соціально-економічного контексту;
— формування ринку;
— перехід від руйнування до виробництва;
— перехід від надзвичайних заходів до економічного зростання;
— створення міжнародного контексту.

Кожна з цих проблем внутрішньо складна, розгалужена. **Проаналізувавши можливість їх виконання за умов здійснення програм МВФ, автори фактично виключають можливість досягнення позитивних рішень.** Розгляньмо, бодай побіжно, деякі з наведених «Аджендою» аргументів.

Щодо першої проблеми — формування соціально-економічного контексту. Її розв'язання передбачає обов'язкове формування ринкового світогляду (передусім у суто прикладному плані), розробку та прийняття законів і постанов, необхідних для діяльності ринку, формування повного комплексу властивих йому інститутів, створення системи стимулювання інтенсивної діяльності, передусім — у виробничій сфері. **На погляд «Адженди», за умов застосування «шокової терапії» відбувається руйнівна реформація всього згаданого пакету питань. Проблема набуває взагалі нерозв'язного характеру, оскільки зусилля спрямовуються у нереальну площину.** Річ у тому, що ідеологія «шокової терапії» нав'язує населенню країни свій погляд щодо вільного, некерованого і нерегульованого ринку. **Це — суто теоретичний міф, абстракція, якої в дійсності не існувало ніколи, навіть у часи Адама Сміта. Тим більше не існує такого ринку в сучасних умовах.** На наш погляд, прагнення реанімації таких донаукових або ж вульгарно-апологетичних поглядів на ринок за умов існування посткомуністичних країн можна пояснити лише тим, що в період дії адміністративно-командної системи пропаганда соціалізму також велася на абстрактно-схоластичних засадах, що суперечило його науковим основам. За таких умов заміна однієї схоластики на іншу залежала лише від морально-етичних принципів самих популяризаторів та рівня оплати популяризації. Неправильна ж постановка цілей прирікає всю роботу з формування контексту на провал. **Як можна зрозуміти «Адженду», побудова дієздатного ринкового господарства у посткомуністичних країнах зовсім не входить у розрахунки справжніх авторів «шокової терапії».**

Такий висновок узгоджується з аналізом можливостей вирішення другої з названих проблем, а саме — формування ринку. Автори пояснюють фактор ринку як широку, всебічно розгалужену мережу зв'язків між конкретними товаровиробниками, між ними та комерційними посередниками, банками тощо. Налагодження цієї мережі, її дієвість визначається трансформацією системи управління в цілому і планування — зокрема. «У ринковій економіці плани розробляються на всі можливі випадки», — зазначають, до речі, автори доповіді. Тоді як у командній економіці, на їхню думку, планування не працювало. Посткомуністичні економіки досягнуть успіху на світовому ринку лише в тому разі, твердять автори доповіді, коли навчаться використовувати раціональне планування як інструмент вільного вибору та прийняття рішень. Що тут сказати? Хіба що одне: розпрягайте — приїхали!

На хибних засадах здійснюється і реорганізація фінансово-банківської системи. Побічним результатом чого стала поява численної кількості підприємств з початково від'ємним власним капіталом, що штучно позбавило їх можливості нормальної діяльності. Було свідомо і всебічно порушено центральний, організуючий принцип будь-якої конструктивної перебудовчої програми: збереження національного виробництва з урахуванням історичних та структурних особливостей економіки країни.

Між двома вогнями опинилися банки: з одного боку — центральні банківські установи, котрі для забезпечення макростабільності пішли західним шляхом, прагнучи встановити контроль над грошовою емісією; з другого — прагнення уряду втримати «на плаву» (до проведення приватизації) неплатоспроможні підприємства.

Руїни — без ринку

Висновок із цієї проблеми звучить так: програми «шокової терапії» ігнорують саму проблему створення ринку. У колишній НДР це завдання було доручено західнонімецьким виробникам, які, поширюючи свої розподільчі мережі на Східну Німеччину, витісняли східнонімецькі підприємства з їхнього внутрішнього ринку.

На Україні, при її зовсім нерозвиненій мережі спеціалізованих торговельних і збутових організацій, формуванню ринку було завдано ще більш жорсткого удару, коли було ліквідовано систему управління торгівлею. Формування ринку віддали, по суті, на милість іноземних посередників. Чи виграла від цього Україна? Бачимо самі...

Третя проблема — перехід від руйнування до виробництва. Читачів може навіть здивувати наявність такої самостійної проблеми. Адже багато хто сприймає руйнації як результат невиконання або відступу від перебудовчих програм чи недостатньої активності у їх виконанні. Послідовне виконання програм, на їхню думку, повинно передбачати піднесення. Змушений ще раз засмутити оптимістів: **руйнація економіки посткомуністичних країн широко і всебічно закладена у програми «шокової терапії» як запобіжний і водночас репресивний захід, на можливий випадок спроб руху у зворотному напрямі.** «Адженда» сприймає це як факт, не даючи оцінку його доцільності на першому етапі. Але вважає його однозначно шкідливим тепер, за умов, коли можливість повернення комуністичних режимів дорівнює нулю. Це, між іншим, розкриває справжнє підгрунтя частих пропагандистських хвиль щодо повернення комуністів до влади. Таке шумове оформлення служить для пропагандистського виправдання жорстких у своїй основі, репресивних по суті так званих **«стабілізаційних програм», руйнівні наслідки яких населення відчуває дедалі більше.**

Заходів щодо відновлення виробництва, на думку «Адженди», ці програми не передбачають. Їх наслідком зате є глибоке падіння обсягів виробництва і частки інвестицій, руйнування науково-технічного потенціалу у посткомуністичних країнах. Широка міграція за кордон учених і спеціалістів — лише один з проявів цього процесу.

Під час розгляду проблеми переходу від надзвичайних заходів до економічного зростання спеціалісти «Адженди» викладають позитивну програму структурних перетворень. Ідеться про розвиток інфраструктури, перебудову енергетичного сектора, розвиток сфери виробничих послуг, скорочення ресурсо- та енергомістких виробництв, підвищення якості продукції. «Адженда» констатує суперечливість ситуації, що при цьому склалася у посткомуністичних країнах. З одного боку, проблем багато. З іншого — наявність більшості передумов для їх розв'язання (є кадри спеціалістів, є належний технічний рівень, відповідний науковий доробок). Не вистачає лише коштів.

Автори доповіді звертають увагу, як цей нестаток всебічно загострюється та ще й штучно ускладнюється для того, щоб обмежити чи навіть звести нанівець можливості модернізації.

Показавши невідповідність «стабілізаційних програм», що застосовуються у посткомуністичних країнах, потребам піднесення їхньої економіки, автори «Адженди» водночас детально розкривають ланки руйнівного механізму, в них закладеного. Коротко наведемо їх.

Правові аспекти приватизації

Вимоги негайної приватизації державних підприємств — **це своєрідна «примусова приватизація», яка стримує необхідність удосконалення виробництва. Вона дестимулює керівників виробництва ще до початку проведення справжньої приватизації. Вона може не стимулювати і подальшого виробництва, оскільки нові власники можуть віддати перевагу спекуляції набутими ресурсами (наприклад, землею).**

Ця теза наскрізна у доповіді, а також звучить у багатьох інших аспектах. **Звертається, зокрема, увага на те, що відбудова європейської економіки у післявоєнний період велася за умов високої частки саме державної власності.**

Для українського читача, мабуть, буде цікавою думка про серйозне спрощення правового розуміння приватизації у східно-європейських країнах порівняно із західними. **Юридичний фундамент приватизації на Заході розмежовує приватизацію власності і приватизацію прав на одержання доходу. Це розмежування реалізується у контрактному праві. Правова система при цьому концентрується не на контрактах на матеріальну власність, а на строкових контрактах, які передбачають виконання певних зобов'язань і вимагають належної процедури контролю за їх дотриманням. Тоді як у посткомуністичних країнах приватизація зводиться до процесу встановлення приватного права на «володіння і використання» засобів виробництва.** Врахування положень західної юриспруденції, на думку «Адженди», дає можливість нових підходів до проблеми розподілу суспільного багатства і на цьому тлі — зменшення соціальної напруги у суспільстві. Оренда може бути практичним прикладом реалізації цього положення.

Щодо проблеми звільнення цін. За умов величезних диспропорцій товарів та грошової маси сумнівною бачиться здатність цього механізму стимулювати зростання виробництва і послуг, а також їх раціональний розподіл. **Навпаки, за відсутності стійких грошей лібералізація тільки збільшує спокусу фінансових спекуляцій.**

До речі, від розгулу цін, що має місце в Україні, представники міжнародних фінансових організацій намагаються всіляко відмежуватися. Мотиви цього зрозумілі, оскільки саме із зростанням цін наш народ пов'язує свій злиденний матеріальний стан. Причому, аргументація, яка використовується для відмежування від своєї причетності до зростання цін, на наш погляд, надто несолідна, щоб сприймати її всерйоз.

Надзвичайно актуальним є питання щодо введення конвертованості валюти. **Такий захід — серйозна перепона для зростання національного виробництва, внаслідок зростання цін на імпортовані товари. Крім того, експерти прогнозують втрату більшості традиційних ринків, якщо доведеться платити у твердій валюті.** Справедливість такого прогнозу вже відчули країни, які ввели конвертацію. **Варто наголосити: використання іноземної валюти у внутрішньому торговому і міждержавному обороті посткомуністичних країн між собою є, по суті, засобом кредитування тієї країни, валюта якої використовується.** Наприклад, за долар та чи інша країна платить фінансову данину США, стає донором їх економіки, знекровлюючи власну. Враховуючи цей чинник під час реконструкції економіки, країни Західної Європи до питань валютного регулювання і впровадження конвертації підходили досить обачливо. «Адженда» нагадує, що при цьому обмінний курс національних валют був під державним контролем, жорстко регулювався рух капіталу, а вільне конвертування валюти для комерційних цілей запроваджувалося упродовж десяти років. Яким різким контрастом це виглядає щодо валютної політики посткомуністичних країн! Адже вони, ще не впровадивши власних повноцінних грошей, вже вдалися до конвертації.

Самоліквідаторство — згубне!

Руйнівним чинником стає також обмеження ролі держави, зведення її у соціально-економічних галузях переважно до прийняття законодавчих актів, які стосуються приватизації, грошової реформи і звільнення цін — з одного боку, а також зниження державних витрат — з другого. **Наслідком відмови від державного регулювання, здійснення державою належних їй функцій стає розвиток тіньової економіки, розгул злочинності.** Посилюються соціально-економічні суперечності, наростає політична нестабільність. Ті країни, що експериментують з політикою «сильного удару», зазначає «Адженда», вже опинилися перед необхідністю дедалі частішого регулювання політичного курсу за умов зачарованого кола стагфляції і наростаючої девальвації ще до розгортання перетворень, що робить їх успіх занадто проблематичним.

Проведений «Аджендою» аналіз ролі держави в економічних перетвореннях свідчить, що успіхи та провали в усіх реформах нашого століття прямо корелюють з більшою чи меншою роллю держави в економічних перетвореннях. **Роль держави (всупереч тому, з чого виходять програми перетворень, ангажовані МВФ) не може бути самоліквідаторською.** Це положення особливо актуальне для тих країн, де процеси самостійного державотворення перебувають на початкових стадіях.

Негативні наслідки реалізації програм, які спрямовуються МВФ, особливо відчутні при реалізації соціальних програм. **Власне, соціальні наслідки реформ у них взагалі ігноруються, перебуваючи за межею уваги.** Що й робить їх застосування особливо ризикованим.

Чим викликана така критична спрямованість доповіді «Адженди»? — запитав я академіка Миколу Григоровича Чумаченка. Адже було б помилкою вважати, що ці люди симпатизують комунізмові, тим більше бажають його повернення. Микола Григорович зазначив: **«Позиція «Адженди» зумовлена рівною мірою як тривогою за долю Європи, за її найближче майбутнє, так і намаганням поділитися своїм досвідом проведення реформ. Адже це не єдиний аналіз подібного змісту. Зважте, присутність колишнього СРСР на міжнародній арені була чинником, що змушував до виважених дій у процесі проведення західноєвропейських економічних перетворень, модернізації їх застарілої економіки. Тоді як розпад СРСР викликав у декого ілюзію вседозволеності, бажання не рахуватися з об'єктивними обставинами. У багатьох країнах Європи були випробувані і підтвердили свою ефективність форми конвергенції, реального взаємопроникнення двох систем. Програми МВФ, на думку багатьох авторів «Адженди», зорієнтовані практично у ... XIX століття. Але повернути історію не можна. У посткомуністичних країнах живуть сотні мільйонів людей, які не згодяться з роллю, відведеною їм програмами «шокової терапії». Європейці це розуміють і прагнуть, щоб ми відчули їхню підтримку — так, як свого часу вони відчували нашу».**

У доповіді «Адженди» є також виклад принципів позитивної програми економічних перетворень для посткомуністичних країн, розрахованої на реальні строки. Але при цьому вони зауважують, що конкретна програма дій для певної країни не може бути розроблена ані теоретиками у Вашингтоні, ані в Бонні чи Брюсселі, ні в таких центрах інтелектуальної зверхності, як Гарвардський університет США, ні багатонаціональними або міждисциплінарними групами на зразок «Адженди».

Зауваження слушні. Справді, нам потрібно вже остаточно визначити, чи будемо ми виробляти і продавати власне вершкове масло, а чи німецький маргарин, чи щось з того, що не дозволяють собі вживати ні в Західній Європі, ні в Америці. Час невблаганно диктує — треба визначатися! Адже ясно і безперечно: побудова соціально зорієнтованої економіки несумісна з вимогою лібералізації цін, прискореної приватизації та бездефіцитного бюджету. Невже так важко це усвідомити і засвоїти нашим можновладцям!?

Станіслав РОМАНЕНКО,
кандидат економічних наук

Коментар

Огляд Станіслава Романенка, без перебільшення, надзвичайно актуальний. Він не просто присвячений розглядові питання теорії щодо вибору напряму реформ. У ньому відбито саме наше життя. Зокрема, те, що нам так настійно нав'язує Міжнародний валютний фонд та Світовий банк, а наші доморощені прибічники ринку вже утяли на практиці. Наслідки ми відчули на собі. Бо це ж за рекомендаціями активних лобістів ринкових реформ у 1992 році було відпущено відразу 70 відсотків цін, розпочато приватизацію. Причому без належного її обгрунтування і без будь-якого контролю за цим процесом. Ми відчули наслідки скорочення соціальних програм. У результаті чого 92 відсотки населення України опинилося за межею бідності.

Верховна Рада України, проаналізувавши катастрофічні наслідки цього безвідповідального курсу так званих реформ, всебічно обгрунтувала іншу стратегію реформування економіки України.

15 червня 1994 року документ під назвою «Основні засади і напрями становлення економіки України у кризовий період» був схвалений парламентом, і Кабінету міністрів було запропоновано керуватися цими орієнтирами під час практичного здійснення економічної політики.

Здавалося б, тепер тільки й працювати всій законодавчій і виконавчій владі над насиченням визначеного каркасу конкретними законами та розробляти механізм їх реалізації. Але ні... Не можуть фінансові монстри погодитися, що ми здатні відійти від їх опіки, від їх рекомендацій. Тож знову і знову втручаються у справи України.

Руйнівний вплив реформ, ангажованих МВФ, нині став зрозумілий уже багатьом. Зокрема, у газеті «Ліберасьон» за 4 жовтня 1994 року в інформації про щорічні збори МВФ і групи Світового банку у Мадриді повідомляється про конфлікт між розвинутими країнами і тими, що розвиваються. МВФ було звинувачено в тому, що плани структурних змін провокують соціальні заворушення і масову бідність.

Згубність нав'язаного нам курсу реформ визнається вже й такими відвертими прибічниками ринку, як відомий Джеффрі Сакс (професор Гарвардського університету, він же радник Президента Росії Б.Єльцина). У газеті «Вашингтон пост» від 29 липня 1994 року він писав: Поки політика МВФ зменшить темпи інфляції, вона обов'язково призведе до глибокого застою, можливо, навіть до зміни самої політики, як про це свідчить нещодавня історія України та інших республік, що входили до Радянського Союзу. МВФ завжди звинувачував уряди, які не до кінця дослухалися його порад, і не визнає того, що його поради відіграли найбільш негативну роль у таких негараздах.

Є інші шляхи: стабілізація в Ізраїлі у 1985 році, в Болівії — у 1986 році, у Мексиці — 1987 році, в Аргентині — 1991 році та Естонії — в 1992 році базувалася на іншому принципі.

Ці уряди визнають, що лише зменшувати грошову масу замало. Необхідно також було сприяти зниженню інфляції і припиненню відпливу капіталів. Це було досягнуто завдяки дотриманню урядами стабільного обмінного курсу». І далі там же: **«Країни, які дотримувалися тільки фіксованого обмінного курсу, досягли кращих результатів, ніж ті, хто дозволив обмінному курсу вільно плавати».**

Та чи за таким сценарієм ідуть реформи у нас? Які саме маємо реформи у себе? Які їх наслідки? Про це досить докладно показують висновки такої авторитетної і об'єктивної організації, як «Адженда». Зважимо на це, будьмо обачливими і розсудливими. В ім'я України — економічно сильної, багатої і справді незалежної. Наш народ гідний такої держави.

Наталія ВІТРЕНКО,
доктор економічних наук, радник з економічних питань Голови Верховної Ради України.

Пані та панове!

«ПРАВЕКС-БАНК»

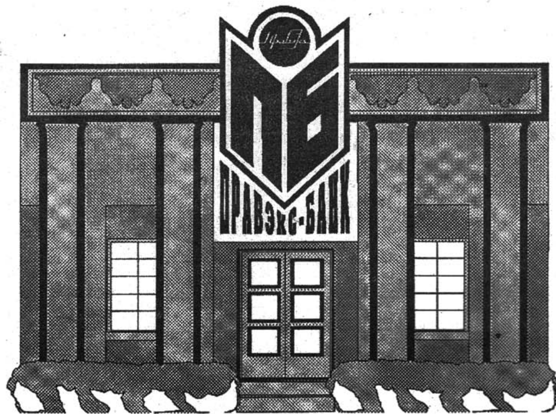
• обслуговує
клієнтів за системою «КЛІЄНТ-БАНК»;

• надає
валютні та карбованцеві кредити
юридичним та фізичним особам під заставу нерухомості, цінних речей, антикваріату;

• пропонує
20% річних у валюті
по вкладах фізичних осіб;

• виконує
платежі до країн ближнього і дальнього зарубіжжя через власні прямі кореспондентські рахунки у найкращих банках світу;

• виплачує
готівку у будь-якій валюті по дорожніх чеках American Express, Visa, Thomas Cook і кредитних картках Visa, Eurocard/Mastercard, Diners Club International.

Адреса: Київ-21, Кловський узвіз, 9/2.
Телефони: (044) 294-79-96, 294-85-49, 294-82-22.
Факс (044) 294-84-00. Телекс 631250 ALINA SU.

Киевское зональное агентство воздушных сообщений

КИЙ® АВІА

ПРЕДЛАГАЕМ ОТДЫХ В СТРАНАХ МИРА

ИСПАНИЯ (Барселона, Пальма де Майорка, Канарские острова),
ИТАЛИЯ (Рим, Неаполь),
ФРАНЦИЯ (Париж),
ТУРЦИЯ (Стамбул, Анталия),
АРАБСКИЕ ЭМИРАТЫ (Дубай, Шарджа),
ВЬЕТНАМ (Сайгон),
ТАИЛАНД (Бангкок).

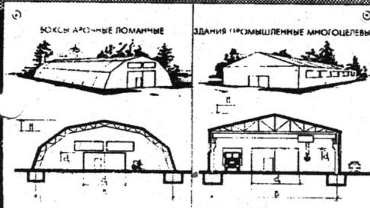
New!

Продажа и бронирование авиабилетов на рейсы из Киева в Рим, Барселону, Париж, Стамбул, Сайгон, Бангкок:
ул. Малая Житомирская, 7 тел.: (044) 228-07-63, 274-90-81(82...85)

НАШИ ФИЛИАЛЫ:

г. Ровно, тел. 2-67-11,
г. Черкассы, тел. 47-53-55,
г. Луцк, тел. 4-57-21,
г. Одесса, тел. 23-08-13,
г. Чернигов, тел. 5-32-91,
г. Житомир, тел. 37-28-32,
г. Симферополь, тел. 24-27-63,
г. Днепропетровск, тел. 44-45-57.

ДЛЯ ВАС МЫ РАБОТАЕМ БЕЗ ВЫХОДНЫХ ДНЕЙ!

30,0-15,0	A	длина по осям, м.	A	6,0-48,0
15,0-7,5	B	ширина по осям, м.	B	12,0-24,0
7,5-4,0	H	высота, м.	H	7,5
457,0-112,0	S	площадь поля, м2.	S	-860,0-
3,7x4,0-3,0x2,9	d_{12}	габариты ворот, м.	d_{12}	-4,0-
16,5-8,3	m	масса, т.	m	-60,0-
38,0-10,0	V	утеплитель, м3.	V	-120,0-

Поставка в утепленном и неутепленном вариантах.
Обращайтесь к нам и **У ВАС НЕ БУДЕТ ПРОБЛЕМ!**

г. Запорожье, пр Ленина, 158
(06.12) 344191, 335180

РА GEMI(06122)25823

Орджоникидзевский филиал по фирменному ремонту топливной аппаратуры Вильнюсского завода топливной аппаратуры производит ремонт топливных насосов:

НД 22/6-10 для тракторов Т-150, Т-150К. Цена 940800 крб без НДС.
НД 22/6-40 для комбайновых двигателей СМД-64. Цена 856800 крб без НДС.
НД 22/6-50 для двигателей СМД-72. Цена 974400 крб без НДС.
НД 21/2 для тракторов Т-16, Т-25. Цена 621600 без НДС.
НД 21/4 для тракторов Т-40. Цена 621600 без НДС.

Оплата любая.
Гарантия 2400 м. час. или 18 месяцев.
Наши реквизиты:
р/с 000267409 в Орджоникидзевском Проминвест-банке г. Орджоникидзе МФО 305318.
Наш адрес: 322960, Днепропетровская обл., г. Орджоникидзе, ул. Первомайская, 1.

С а л о н с п е ц в у з а в т о м а т и к а
КЛАВИАТУРА
для компьютеров
(с кликом)
Ц Е Н А почти как в С И Н Г А П У Р Е
г.Харьков, тел.(057-2), 12-12-02, 12-12-20, 12-15-12, 22-48-37, 22-57-22, 22-43-05.

Все гениальное — просто!

ТЕХНОЛОГ UKRAINE

Газосварка без карбида!

У Вас проблемы с карбидом, кислородом, ацетиленом?

Не беда, обращайтесь к нам. Мы производим промышленные электролизно-водные газосварочные установки

ТЕРЕ-1.5Т

Толщина свариваемого металла 0.5 ... 5мм,
Выход газовой смеси 1500 л/час,
Максимальная потребляемая мощность 4.5 КВт
Обеспечиваем гарантийное и послегарантийное обслуживание

Звоните: (0572) 23-0127, 32-1903, 20-5396
Пишите: 310115 Харьков-115, а/я 3151
Приходите: г. Харьков, ул. Котлова, 29

Только установки фирмы "Технолог" заменяют ацетиленовый сварочный пост!

Реализуем со склада в г.Киеве:

сепараторы-сливкоотделители ОС-Б (1т/ч), ОС2Т-3 (5 т/ч), ОС-2Д-500 и другие;
сепараторы пивные;
станки токарные 16К40, МК60-56, 1К62, 1М-63, 16Б-16 и др.;
станки фрезерные 6Т83, 6Т82Г и др.;
пастеризаторы ОКЛ-10, ПТУ-10, ОК2Н-5;
ножницы гильотинные НК3418;
прессы однокривошипные 25 тонн усилия.
Тел.(044) 552-97-82, 552-92-83, 552-96-74.

Станкостроительная фирма «Станколес» производит и реализует:

— станок комбинированный универсальный деревообрабатывающий СДК-1 и токарную приставку;
— лентошлифовальный станок ЛШС-2500;
— патроны сверлильные ∅ 10 мм и ∅ 16 мм;
— пилы дисковые отрезные по дереву ∅ 320 мм;
— пилы рамные плоские L = 1250 мм;
— металлорежущий инструмент в ассортименте;
— электродрели ИЗ-1035Э, 220 В, 420 Вт;
— лес круглый сосновый, столярные изделия по заказу;
— петли оконные, дверные 70, 110, 40, завертки врезные.

Форма оплаты — любая.
Адрес: 253121, г.Киев-121, ул.Горловская, 226/228.
Тел.: (044)—556-72-54.

РЕАЛИЗУЕМ:

— автомобили КрАЗ, КАМАЗ
— автокраны 6, 14, 16, 20 т
— заправщики МАЗ, КрАЗ, ГАЗ
— автобусы ЛАЗ, КАВЗ
— прицепы самосвальные (КрАЗ)
— тракторы ЮМЗ, экскаваторы
— трубы водогазопроводные
— прокат черных металлов.

Днепропетровск (0562) 92-80-64.

Реклама в газете «Голос Украины»,
Телефон 441-89-34, Факс 449-85-62

РАЗ, ДВА, ТРИ: ТАЛИНА — ЧУДОВА ДІВЧИНА...

...ВИГРАЛА МІЖНАРОДНИЙ ТЕНІСНИЙ ТУРНІР INKO CUP-94

От і завершився чудовий тенісний фестиваль, який тривав за сприятливої погоди на затишних кортах АТ «ФК «Динамо», Київ». Нагадаю, що призовий фонд INKO Cup-94 становив десять тисяч доларів.

У вирішальному поєдинку зустрілися киянка Талина Бейко та польська тенісистка Сільвія Ринаржевська. До речі, українська спортсменка нинішнього року виграла подібні змагання, які проходили в Польщі. І вдома Талина виявилася сильнішою.Вона виграла перший сет 6:2, не збиралася поступатися і в другому, але, на жаль, суперниця ушкодила ногу й відмовилася продовжувати боротьбу.

Одразу після поєдинку взяв інтерв'ю у переможниці.

— Мені 24 роки, — розповіла Талина Бейко.— Навчаюся в аспірантурі на факультеті кібернетики Київського університету. Цей факультет закінчив і мій брат Тарас, якого теж добре знають у тенісному світі, бо він вигравав чемпіонати України. Наш тато Іван Васильович — професор-кібернетик.

— То що ж на першому плані для тебе: наука чи теніс?

— Звичайно, поки що теніс.

— У півфіналі ти перемогла землячку Олену Татаркову, яка виграла перший такий турнір у Києві торік, а ще має чималі успіхи на міжнародній арені, входить до трьох сотень найсильніших тенісисток світу і вважалась фавориткою нинішнього турніру. То що це — випадковість чи закономірність?

— Не осудіть, але я — напрочуд чіпка і кмітлива. Олена молодша від мене на шість років, менш досвідчена. Це підтвердив і хід поєдинку. В другому сеті Татаркова вела перед — 4:0, але програла — 5:7. Нещодавно вона змінила тренера. Це протягом певного часу часто-густо негативно впливає на гру.

— А ти у кого починала?

Я — корінна «антеївка». Вчилася в Олександра Галатенка, а потім у Дмитра Бабія...

Цікавим був фінал і в парному розряді, в якому Наталка Норейко та Марина Стець з Білорусі виграли в Олени Татаркової та Наталки Білецької з Нової Каховки — 2:6, 7:5, 6:3.

На завершальній прес-конференції директор турніру Ернст П'яних подякував усім, хто доклав зусиль, щоб змагання пройшли на високому рівні. Зокрема, генеральному спонсорові — банкові INKO, іншим спонсорам: Infosport, Salute, Sell, Salomon, Coca-Cola, «Роксолані», Utel і головному інформаційному спонсорові — газеті «Голос України».

Віктор БРАНИЦЬКИЙ.

На знімку: переможниця київського турніру Талина Бейко.

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

Футбол

Словенці — у Києві

Учора вдень до Києва чартерним рейсом із Любляни прилетіла словенська футбольна делегація: дві збірні (національна та молодіжна), керівники національної федерації, журналісти. Гості розмістилися в готелі «Спорт». Сьогодні о 18.00 на стадіоні «Динамо» у відбірковому матчі чемпіонату Європи зустрінуться молодіжні збірні України та Словенії. А завтра в подібному турнірі на Республіканському стадіоні зіграють національні команди. Початок поєдинку о 19.00.

Сподіваємося, що київські прихильники спорту неодмінно побувають на цих двох вкрай важливих для українського футболу матчах і підтримають свої команди.

***

Чемпіонат Європи: 4 відбіркова група. Естонія — Італія — 0:2.

Із суддівських протоколів

Футбол. Чемпіонат країни. Вища ліга. 12-й тур.

Карпати — Динамо. 0:1. 13000. Призетко, 74. **Дніпро — Металург. 1:1.** 3000. 1:0. Таран, 3, 1:1 Полтавець, 1:5. **Чорноморець — Зоря-МАЛС. 1:1.** 2000. 1:0 Гусейнов, 61, 1:1 Плетньов, 72. **Таврія — Верес. 7:0.** 2100. 1:0 Гайдаш, 6, 2:0, 3:0, 4:0 Кундинок, 10, 33, 41, 5:0, 6:0 Антюхін, 54, 56, 7:0 Волков, 78. **Шахтар — Темп. 1:0.** 4500. Петров, 60. **Прикарпаття — Волинь. 3:0.** 6000. 1:0 І.Юрченко, 24, з пенальті, 2:0 Ковалюк, 33, 3:0 Головатий, 52. **Кривбас — Нива (Вінниця). 0:1.** 8000. Зуєнко, 74. Торпедо Нива (Тернопіль). 3:2. 3500. 1:0 Аваков, 20, 1:1 Дем"янчук, 27, 2:1 Аваков, 36, з пенальті, 3:1 Р.Бондаренко, 39, 3:2 Рудницький, 77, з пенальті. **СК Миколаїв — Кремінь. 0:1.** 7000. Федьков, 58.

	В	Н	П	М	О
Динамо	9	3	0	30-11	30
Шахтар	9	2	1	26-5	29
Таврія	9	1	2	30-8	28
Дніпро	8	2	1	21-10	26
Чорноморець	7	2	3	20-12	23
Кривбас	6	2	4	10-8	20
Верес	5	2	5	14-20	17
Нива Вц	5	0	7	17-16	15
Карпати	4	3	5	10-15	15
Торпедо	5	0	7	14-21	15
Кремінь	4	2	6	16-17	14
Прикарпаття	4	2	6	13-16	14
Зоря-МАЛС	4	1	7	16-25	13
Металург	3	3	6	13-20	12
Нива Тр	2	3	7	14-20	9
Темп	2	3	7	9-16	9
Волинь	2	2	7	9-22	8
СК Миколаїв	2	1	9	10-30	7

Першість країни. Перша ліга. 13-й тур. Зірка-Нібас — Нафтохімік. 1:1. Олійник, 48 — Зінченко, 17. **Борисфен — Буковина. 5:0.** Пушкуца, 23, 34, Цехмейструк, 42, Матвіїв, 53, Гора 86. **Ворскла — Норд-АМ-Поділля. 2:1.** І.Толстов, 47, Манасян, 50 — Сахно, 8. **Сталь — Нафтовик. 3:1.** Манько, 16, Киян, 31, Кучинко, 55 — Листопадов, 82. Бажановець — СБТС. 0:1. Кулаковський, 61. **Закарпаття — СК Одеса. 1:1.** Когутич, 43 — Мусолітін, 10. **Карпати — Металург. 2:0.** Карібов, 16, Русин, 58. **Скала — Хімік (Житомир).** 3:2. Цховребашвілі, 30, Шупа, 36, Якимишин, 39 — Кашинський, 37, Шумило, 70. **Кристал — Динамо-2. 1:2.** Золотницький, 76 — Гусин, 34, Самойлов, 41. **Поліграфтехніка — Металіст. 2:0.** Оголюк, 73, Чуйченко, 83. **Дніпро — Хімік (Сєвєродонецьк).** 1:1. Осташов, 24 — Живаченко, 32.

Першість країни. Друга ліга. 13-й тур. Титан — Металург (Керч) — 1:0, Динамо (Луганськ) — Сіріус — 2:1, Металург (Костянтинівка) — Віктор — 2:1, Шахтар — Галичина — 2:1, Медіта — Газівник — 0:0, Чорноморець-2 — Явір — 1:1, Таврія — Десна — 1:0, Артанія — ФК Львів — 0:0, Меліоратор — Рось — 2:1, Чайка — Дружба — 2:1, Динамо (Саки) — Азовець — 3:0.

Першість країни. Третя ліга. 12 тур. Фетровик — Керамік — 2:0, Хутровик — Адвіс — 4:0, Сула — Нива — 0:0, Вагонобудівник (Кременчук) —Трансімпекс — 0:1, ЦСКА — Лада — 1:1, Система-Борекс — Дністер — 2:0, Авангард (Ровеньки) — Таврія — 4:1, Вагонобудівник (Стаханов) — Дністровець - 2:1, Оскол — Торпедо — 1:0, Шахтар — Металург — 1:2.

ГОЛДСТАР

ВЕДУЩИЙ МИРОВОЙ ПРОИЗВОДИТЕЛЬ ЭЛЕКТРОНИКИ И ПРИБОРОВ ПРОМЫШЛЕННОГО И БЫТОВОГО НАЗНАЧЕНИЯ

ТЕХНОЛОГИЯ ДЛЯ ЧЕЛОВЕКА

GoldStar

ГолдСтар сегодня - один из мировых лидеров электронной промышленности. Совершенствуя технологию производства, осуществляя стратегию маркетинга, ориентированного на глобализацию, компания гибко реагирует на нужды и запросы широкого круга потребителей.

ГолдСтар - это цветные телевизоры, видео- и аудио- техника, компьютеры и мониторы, видео- и аудио- кассеты, микроволновые печи, холодильники, стиральные машины, пылесосы, кондиционеры и комплектующие к этим изделиям.

ГолдСтар приглашает к сотрудничеству предприятия и организации Украины на условиях прямых поставок из Кореи и со склада в Москве.

Основные задачи наших партнеров:
- создание сети розничной торговли;
- наличие торговых площадей по всему городу;
- закупка крупных оптовых партий товаров и их реализация.

С заявками обращаться по факсу: 564-89-44

GS GoldStar

Ленинградский пр-т, 53, т.564-89-41, 564-89-42

ГОЛОС УКРАЇНИ

Засновник — Верховна Рада України.

Видавець — Президія Верховної Ради України.

252019, м. Київ-19, вул. М. Грушевського, 5.

Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Головний редактор С. ПРАВДЕНКО.

Редколегія: О. БІЛИК (заст. головного редактора), Л. БРОВЧЕНКО (в.о.заст. головного редактора), А. ГОРЛОВ (перший заст. головного редактора), І. ГРУШКО, В. КРАСНОДЕМСЬКИЙ, С. ПИСАРЕНКО, Б. СИДОРЕНКО, А. СОЛОНСЬКИЙ, В. СУДДЯ (заст. головного редактора).

Адреса редакції: 252047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

♦ ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-88-23; телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 441-89-34, 441-89-44.

♦ Рукописів не повертаємо.

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання — КП № 1 від 18.09.1990 р.

♦ За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець.

♦ Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.

♦ За точність викладених фактів відповідальність несе автор.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами. Індекс 60955. Тираж 385117.

Комбінат друку видавництва «Преса України». 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 Зам. 0311193.

Газету набрано і зверстано в комп'ютерному центрі «Голосу України».